

Κείμενο 1

Ο φόβος της προόδου

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο που δημοσίευσε στην εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ» ο Νίκος Ματσανιώτης, καθηγητής παιδιατρικής στις 24-11-2008.

[...] Είναι υπαρξιακή ανάγκη του ανθρώπου να αναζητά αενάως την απόκτηση νέας γνώσης. Διότι «φύσει ορέγεται του ειδέναι», κατά τον Αριστοτέλη. Και η νέα γνώση προσκτάται με τις προόδους της τεχνολογίας με πολύ μεγαλύτερη ταχύτητα από τα πλούσια, ανεξάντλητα ίσως, κοιτάσματα των θετικών επιστημών.

Ό,τι είναι επιστημονικά εφικτό θα επιτευχθεί αργά ή γρήγορα. Καμία δύναμη δεν μπορεί να σταματήσει την έρευνα με κανόνες επιστημονικής δεοντολογίας. Μόνο η μη χρηματοδότησή της μπορεί να ανακόψει, προσωρινά, την πρόοδό της. Τα όποια νομικά, φιλοσοφικά, θρησκευτικά, ηθικά ή άλλα απαγορευτικά τείχη ορθώνονται περιστασιακά στη βιολογική έρευνα θα καταρρέουν από την προσφορά της στη θεραπεία και αποκατάσταση ανιάτων σήμερα βλαβών του ανθρώπινου οργανισμού.

Ο σημαντικός γερμανός φιλόσοφος Jürgen Habermas, σε πρόσφατο άρθρο του, καταλήγει: «Δεν έχω την εντύπωση ότι έχουμε βρει τις σωστές λύσεις και έχουμε λάβει τις τελικές αποφάσεις στα ηθικά προβλήματα που δημιουργούν η βιοτεχνολογία και η γενετική. Εκείνο που γνωρίζουμε μόνο είναι ότι η ίδια η βιολογία δεν μπορεί να μας τις αποκαλύψει». Με άλλα λόγια, ο Habermas αποδέχεται έμμεσα ότι η αδυναμία της βιολογίας είναι και αδυναμία της φιλοσοφίας και οποιασδήποτε άλλης ανθρώπινης θεωρητικής κατασκευής. Τα ηθικά προβλήματα, αν πραγματικά υπάρχουν και παραμένουν ανεπίλυτα από τους δημιουργούς της προόδου που τα στοιχειοθετεί, θα εξακολουθούν να αθροίζονται. Όχι όμως για πολύ. Θεωρώ πολύ πιθανό ότι με τον χρόνο θα αμβλύνονται και τελικά θα διαπιστώνεται η πλασματική φύση τους. Οι βιολόγοι και οι ιατροί δεν είναι λιγότερο ευφυείς ούτε λιγότερο ηθικοί από τους φιλοσόφους.

Η ποιότητα του πολιτισμού μας κρίνεται από τη δύναμή του να αφομοιώνει όχι μόνο το παρελθόν, αλλά και το μέλλον του, όπως ο ίδιος το διαμορφώνει και το καθορίζει και όπως πορεύεται προς αυτό. Παιδιά αυτού του πολιτισμού είναι και τα βιοϊατρικά επιτεύγματα, που μόλις αρχίζουν να ρίχνουν ελάχιστο φως στο μέγα μυστήριο της ζωής.

Μικρή σημασία έχει αν ο πολιτισμός προσωρινά τα εξοστρακίσει ή τους αρνηθεί την πατρότητα.

Τις Θερμοπύλες της ελευθερίας μας δεν φυλάσσουν αποτελεσματικά οι φοβικές προκαταλήψεις μας. Μπορεί να τις φυλάξει μόνο το ελεύθερο πνεύμα, οπλισμένο με τα όπλα εκείνα που ο πολιτισμός και ο ουμανισμός τού εξασφαλίζει. Τότε η κλωνοποίηση και το όποιο άλλο επιστημονικό επίτευγμα θα γίνει μια ακόμη δυνατότητα του πολιτισμού και του ουμανισμού.

Κείμενο 2

Ωδή στον ποντικό.

Το κείμενο ανήκει στον Στυλιανό Αντωναράκη και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ στις 18-10-2021 (διασκευή).

Εδώ και αρκετά χρόνια είχα επισκεφτεί στο σπίτι του έναν εξαιρετικό επιστήμονα που είχε περισσότερα από 40 χρόνια ερευνητικής πορείας. Ήταν άρρωστος από μία αθεράπευτη νόσο και ήξερε καλύτερα από κάθε άλλον την πορεία της και την κατάληξή της. Μου έκανε εντύπωση ένας πίνακας που είχε στο σαλόνι του, ο οποίος έδειχνε έναν ποντικό! Είδε την απορία μου και είπε: «Ο ποντικός είναι η ελπίδα και ο καλύτερος φίλος μου. Χάρη σ' αυτόν μπορεί να βρεθεί θεραπεία στην αρρώστια μου.»

Και γιατί ο ποντικός; Πρώτα γιατί το γονιδίωμά του μοιάζει πολύ με το δικό μας τόσο στα 20000 γονίδια όσο και σε τμήματα που ρυθμίζουν τη λειτουργικότητά του. Έτσι, όλες σχεδόν οι ανθρώπινες αρρώστιες που σχετίζονται με γονίδια μπορούν να μελετηθούν σε μοντέλα ποντικών που παράγονται στα εργαστήρια. Η ομοιότητα στο γονιδίωμα οφείλεται στο ότι και τα δύο είδη, εμείς δηλαδή και ο ποντικός, είχαμε εξελικτικά έναν κοινό πρόγονο που υπολογίζεται ότι έζησε πριν από περίπου 90 εκατομμύρια χρόνια. Δεύτερον γιατί έχει συσσωρευτεί τεράστια γνώση στη βιολογία του ποντικού τα τελευταία 100 χρόνια που έχει ως συνέπεια τη συνεχή και εν πολλοίς υποχρεωτική χρησιμοποίησή του.

Και μη νομίσεις, αγαπητέ αναγνώστη, ότι η έρευνα στα ποντίκια είναι στις μέρες μας ανεξέλεγκτη σαν ξέφραγο αμπέλι, που λέει και ο λαός. Κάθε άλλο. Η έρευνα στα ποντίκια είναι ελεγχόμενη από επιτροπές βιοηθικής και δεοντολογίας που καθορίζουν τη μεταχείριση και την υγεία των ζώων. Τα κτήρια που στεγάζουν ποντικούς είναι ειδικά φτιαγμένα και η καθημερινή περιποίησή τους γίνεται με προδιαγραφές που επιτρέπουν διαβίωση καθαρή, χωρίς συνωστισμό, απαλλαγμένη από μικροβιολογικές μολύνσεις, με

σεβασμό στον πόνο και με αποφυγή της κακομεταχείρισης.

Την επόμενη φορά, λοιπόν, που θα επισκεφτείς ένα άρρωστο σε νοσοκομείο ή κάποιος από το περιβάλλον σου παρουσιάσει μία από τις μύριες αρρώστιες που υπάρχουν, συμπεριλαμβανομένων και των διάφορων μορφών καρκίνου, σκέψου αυτόν τον πολύτιμο ποντικό που είναι η πιο μεγάλη ελπίδα και ο πιο σημαντικός βοηθός μας σήμερα για την κατανόηση της ασθένειας και την εφαρμογή νέων θεραπειών.

Αξίζει, λοιπόν, μια ευχαριστήρια ωδή στον ποντικό!

Κείμενο 3

Αντικείμενα

Το ποίημα είναι της Δήμητρας Καραφύλλη, ανήκει στην ποιητική συλλογή «Τελευταία χάρη», εκδ. Μανδραγόρας, Αθήνα 2014

Από αφετηρία σε τέρμα το μετρό μεταφέρει μάτια. Όπου γυρίσεις μάτια λογής –λογής.	1
Χιλιάδες μάτια, πρόσωπα, κορμιά. Δάσος ολόκληρο φορτωμένο καρπούς με ρολόγια και αντικείμενα αποκαλούμενα προσωπικά. Τι χρειάζονται τόσα αντικείμενα;	5
Τον συρμό συνοδεύει μια φωνή. Προσέχετε τα προσωπικά σας αντικείμενα. Να λοιπόν τι χρειάζονται τα αντικείμενα. Επιβεβαιώνουν την αναγκαιότητα των ματιών και αντιστρόφως.	10

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 2 (μονάδες 35)

Ερώτημα 1^ο (μονάδες 15)

α. Στη 2^η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας εκφράζεται με βεβαιότητα για το μέλλον της επιστημονικής έρευνας. Γιατί, κατά τη γνώμη σου, έκανε αυτή την επιλογή; Να αναπτύξεις την άποψή σου σε 40-50 λέξεις. (μονάδες 7)

β. Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 εκφράζεται η άποψη *«Τις Θερμοπύλες της ελευθερίας μας δεν φυλάσσουν αποτελεσματικά οι φοβικές προκαταλήψεις μας. Μπορεί να τις φυλάξει μόνο το ελεύθερο πνεύμα, οπλισμένο με τα όπλα εκείνα που ο πολιτισμός και ο ουμανισμός τού εξασφαλίζουν»*. Πώς απαντά το Κείμενο 2 στη θέση αυτή; Να αναπτύξεις την άποψή σου σε 50-60 λέξεις. (μονάδες 8)

Μονάδες 15

Ερώτημα 2^ο(μονάδες 10)

Να βρεις τέσσερα (4) παραδείγματα συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας από τα Κείμενα 1 και 2 (μονάδες 4) και να εξηγήσεις τον ρόλο τους στην επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα των κειμένων (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Ερώτημα 3^ο(μονάδες 10)

Ποιο ρηματικό πρόσωπο κυριαρχεί στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 2 (μονάδες 2); Να αιτιολογήσεις τη χρήση του με βάση την θέση την παραγράφου στο κείμενο και την πρόθεση του συγγραφέα. (μονάδες 8)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ 3 (μονάδες 15)

Ποια σχέση αναπτύσσεται ανάμεσα στον ανθρώπινο παράγοντα και τα άψυχα αντικείμενα κατά τις καθημερινές μεταφορές με το μετρό; Πώς σχολιάζει το ποιητικό υποκείμενο αυτή τη σχέση και ποια είναι η δική σου γνώμη; Να απαντήσεις με στοιχεία από το κείμενο σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15